

УНМ

бюлетень проводу

серпень

1998

організації
українських
націоналістів

ЗМІСТ

ІДЕЯ І ЧИН

Марко Височан. Безпосередньо за що ведемо бій ми, націоналісти

Мирослав Панчук. До питань стратегічного прогнозування в націоналістичному русі

НАЗУСТРІЧ 70—ЛІТТЮ ОУН

А.Осипенко. Вклад ОУН у справу творення і розбудову УПА

ІЗ КНИГИ БОЮ

Григорій Дем'ян. Сотні УПА проти дивізій німецьких фашистів

Мирослав Кушнір. Із поезії буремних літ

КОГОРТА СЛАВЕТНИХ

Петро Кіндратович, Гордій Силенко. Провісник майбутнього України

НАШ АРХІВ

Провідництво

Організація Українських Націоналістів: Історичний календар. Серпень

*Свобода народам!
Слава Україні!*

*Свобода людині!
Героям слава!*

БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
Видання референтури ветеранів національно визвольної
боротьби довголітніх членів революційної ОУН

Рік заснування 1930

Серпень 1998р.

ІДЕЯ І ЧИН

Марко Височан

БЕЗПОСЕРЕДНЬО ЗА ЩО ВЕДЕМО БІЙ МИ, НАЦІОНАЛІСТИ

Коли член Проводу ОУН і УГВР, майор Петро Полтава, писав свою відому працю¹, у якій розглядав мету і завдання збройного підпілля ОУН—УПА сорокових—п'ятдесятих років, із заголовка і духу якої виходимо, як його послідовники — йшов лютий 1949 р. То був шостий рік великої, невинної політичної і збройної боротьби ОУН—УПА з більшовицькими окупантами українських земель. Тоді, як писав Петро Полтава, перед національно—визвольними силами в Україні стояло завдання відстояти плацдарм визвольного руху, наш «революційний мостовий причілок» у Західній Україні. Треба було оборонити «морально—політичні та організаційно—політичні

¹ П.Полтава. Безпосередньо за що ми ведемо наш бій/Писано 14—17 лютого 1949 р. Перше вид.— 1949 р.

позиції самостійницького руху в Україні», спрямовуючи зусилля революційного підпілля на піднесення національної свідомості українського народу, його революційного духу і здатності опору окупантам, на те, щоб вистояла в горнилі боротьби наша підпільна визвольна організація. І не тільки це, як засвідчила історія. Треба було боронити народ, його живу силу від дикого терору, бандитського грабунку і масових вивозів з рідної землі, здійснюваних московсько—большевицькими окупантами та їх наймитами. Необхідно було зробити так, щоб вони відчули на власній шкурі караючу руку революційного підпілля.

Проте, боротьба національно—визвольних сил, що зайняли «кругову оборону» на нашому революційному плацдармі має, підкреслював Петро Полтава, не тільки оборонний, але й наступальний характер. Основний напрямок дії наших революційних сил з «мостового причілка» спрямований, ми намагасмось його розширити на схід, у ще не опановані регіони України. Туди спрямоване вістря нашої політичної революційної пропаганди, яка примушує задуматись українців на Сході країни, розбуджує їх національну свідомість. Поряд з цим, сам окремо взятий факт існування в Україні плацдарму визвольних сил має велике національно—виховне і революціонізує значення для всього народу.

«Щодо потреби боротьби за самостійну Україну ні в кого з нас ...немає найменшого сумніву» — писав Петро Полтава. Але, передбачуючи, що в декого можуть бути сумніви, чому саме тепер, у сорокових роках ми ведемо боротьбу з величезними переважаючими силами ворога, коли «остаточний безпосередній бій за українську державу ще, може, далеко попереду» — Петро Полтава доказує наслідну історичну необхідність визвольної боротьби саме в ті далекі сьогодні від нас часи. Він розумів, що йде боротьба і за наш революційний плацдарм в Західній Україні, і за «собори душ» українців на Рідних Землях. Боротьба націлена в майбутнє, яка неминуче принесе свої плоди, бо вона скоротить ту історичну відстань, яка відділяла борців сороких років від нашої державної незалежності.

Бо що було б без національно—визвольної боротьби ОУН—УПА в Україні? За декілька десятків років свого панування большевицькі займанці могли б до краю знищити на нашому плацдармі та в Україні визвольного духа, джерела віковичних національних традицій, затоптати самі ці традиції, остаточно ліквідувати або приручити національну еліту, зомбіювати народ, знищити до тла нашу революційну Організацію, словом — ліквідували б навіть

найелементарніші передумови національного відродження з перспективою відновлення Української Держави. Але цього не сталося, хоч втрати народу, революційно—визвольних сил у боротьбі з окупантами були величезні. В наш час, як Сфінкс з—під попелу жевріючих вогнищ визвольної боротьби збройного підпілля, пізніших його послідовників, стала відроджуватись Україна. Бо саме визвольна боротьба ОУН—УПА «зберегла в народі іскру волелюбного духа, волю до свободи і незалежності, державного життя, які віджили в народному зриві кінця 1980 — початку 1990—х років».² Саме ця боротьба зберегла плацдарм української національної ідеї на землях Західної України і, власне, тисячі і тисячі учасників національно—визвольних змагань, членів ОУН—УПА, що встояли і вижили в боротьбі з окупантами, члени сімей борців підпілля, їх симпатки — стали тією детонуючою силою, що підняла хвилю народного зриву в Західній Україні, яка поширилась і яку підняли наші брати—українці в столиці та на Осередньо—Східних Землях. Власне тут, на нашому «мостовому причілку» заряджувались національно—державницькою ідеєю дисиденти 60—х і 70—х років, які розпочали свою діяльність тільки із «захисників прав людини». Тут у надглибокому підпіллі, продовжувала діяти ОУН, члени якої створювали структури, що стояли на ідейно—політичній платформі українського націоналізму і революційної ОУН, виникали такі ж молодіжні організації під впливом старших за віком націоналістів або самостійно. Згадати б лише Український Національний Фронт у керівництві якого діяв довголітній політв'язень, пізніший Крайовий Провідник ОУН України Зиновій Красівський, молодіжну підпільну організацію «Месники» (Дрогобиччина), хрещеним батьком якої був надрайоновий провідник СБ «Берега» і чимало інших угруповань, про яких ми знаємо, хоч, на жаль ще небагато. І не можемо забувати про те, що з нашого революційного плацдарму рознесли визвольні ідеї далеко за межі України борці ОУН—УПА, які стали двигунами непокори, страйкового і повстанського руху в большевицьких концтаборах.

...Минули роки, десятки років. На українських землях пройшла докорінна, на міру революційного перетворення, зміна — постала новітня Держава, проголошено її незалежність. Відповідно до цього розпочався новий етап у діяльності та розвитку українського націоналізму, як суспільно—політичного руху. Надалі зберігаючи за собою визвольні функції, він поряд з цим стає і

² Дев'ятий Великий Збір Організації Українських Націоналістів: Матеріали і Постанови. — 1997. С.64.

державотворчою силою. Ми говоримо про збереження визвольної функції тому, що українському народові, хоч і в новітній державі, не забезпечено повне національне і соціальне визволення, і звільнення від засилля комуністичної та космополітичної олігархії й мафіозних структур. В нових умовах український революційний націоналізм в особі ОУН і створеної її волею масової партії — Конгресу Українських Націоналістів уперше після 1941 року, коли було створене Українське Державне Правління і 1944 року, в якому постала УГВР — відновлює якості безпосередньої державотворчої сили. Яскравим свідченням цього є діяльність в українському парламенті корпусу народних депутатів від Конгресу, які розробили перший проект нової Конституції, проявляють чимало законотворчих ініціатив, послідовно захищають честь, гідність та життєві інтереси Нації.

Нові умови вимагають від нас, націоналістів, переосмислення ієрархії і характеру комплексу наших цілей, проблем і завдань. Тому, коли ми в теперішніх умовах ставимо заново питання «За що ведемо наш бій сьогодні?», то в першу чергу виділяємо нашу найзагальнішу, найголовнішу мету на далекотермінову перспективу, мету, яка визначає всі похідні від неї цілі. Генеральною, найвищою метою українського визвольного націоналізму — як ствердив IX Великий Збір ОУН³ — є «забезпечення вільного всебічного розвитку і повного самовияву творчих духових сил Нації, утвердження її могутності і слави, багатства і добробуту в умовах державного життя, запевнення гідного місця і плідного співжиття в колі волелюбних народів світу». Це мета на всі часи, до неї прямували наші предки від найдавніших часів, ідуть сучасники і продовжуватиме похід Нація в майбутньому. Вона, ця універсальна мета відображає ідею Нації у вічному поході, в динаміці, у самоствердженні національного духу у творіннях мислителів і рукотворних ділах майстрів усіх мистецтв, бо саме це становить мету і зміст життєдіяльності Нації у віках.

У програмах різних партій, виступах політичних діячів нераз стверджувалось, що остаточною метою їх діяльності є створення Української Держави. Але воно є тільки етапом, необхідною і обов'язковою передумовою досягнення головної мети — забезпечення вільного розвитку Нації, чи, вірніше, послідовного досягання етапів цієї мети на все вищих рівнях. Сюди ж відноситься і поступенне вдосконалення державобудови відповідно до

³ Дев'ятий Великий Збір Організації Українських Націоналістів: Матеріали і Постанови. — 1997. С.82.

зростаючих потреб Нації. З цього випливає, що з побудовою УССД роль національно—державотворчих сил, в тому й Організації Українських Націоналістів, місія, до якої вони покликані історією, не закінчується. Тому ми, націоналісти, сьогодні, на новому історичному етапі життєдіяльності Нації розсуваємо горизонти нашої праці і боротьби на далеку, наддовготермінову перспективу. З плином часу все нові і нові покоління українських націоналістів—революціонерів вступатимуть у змагання за самоутвердження, розвиток і захист Нації і Держави. Як довго існуватиме Нація у віках, так довго діятиме її революційний авангард, змагаючись за забезпечення її життєвих інтересів.

Постановка нашої генеральної цілі, до якої в невинному історичному поході прямувала, йде і крокуватиме Нація, її найкращі сили, диктує досягнення щонайменше двох високопріоритетних цілей, а саме: побудови Української Самостійної Соборної Держави і розбудови української державницької Нації. Це цілі довготермінової перспективи, на остаточне досягнення яких з достатньою імовірністю піде від 5 до 15 років, тому що воно вимагає вирішення великого числа проблем і завдань, спрямованих на утвердження, будівництво і захист української державности в напрямку кінцевого створення саме держави української Нації для українського народу — УССД. Держави, за яку боролись і поклали життя незліченні ряди наших попередників, якої символи накреслені на наших прапорах, а суть — у наших програмах. І при цьому не йдеться лише про наповнення нинішньої державобудови, як часто говорять, українським змістом. Цього замало. Необхідно вибороти незмінну цільову орієнтацію адміністративно—кадрової, інформаційної, військової, законодавчої, правоохоронної та всіх інших складових державобудови на українську національну ідею, на пріоритети українського народу від теперішньої пори і на далеку перспективу. Бо на сьогодні маємо в Україні не державу її народу, а державу «червоних», «рожевих» і космополітично—безбарвних буржуа. Вони, з одного боку, через свідоме чи несвідоме недолуге керівництво державою, а з другого — через намагання добитись здійснення своїх вузькопартійних або кланово—мафіозних планів чи власного збагачення за рахунок народу — довели його до крайнього зубожіння в умовах жорстокої економічної кризи. Теперішні можновладці довели свою неспроможність керувати державою, їх влаштовує її існуючий стан, при якому вони можуть, будучи при владі, задовільняти свої корпоративні інтереси, самим безгранично багатіти і не нести ніякої

відповідальності. І тому, коли ми говоримо про необхідність утвердження і захисту української державности, то маємо на увазі не безумовний і повсюдний захист владних інститутів, що не оправдали наших надій, а оборону тих основ української державности, які виникли з проголошенням незалежності і котрі нам належить розвивати. Отже категоричним імперативом сьогодення більш ніж будь—коли за сім років незалежності є здобуття в державі влади справді української, не лише за зовнішніми формальними ознаками, а за своїми суттю, духом і цільовою спрямованістю, влади української Нації для українського народу. Ось за що сьогодні ми безпосередньо ведемо наш бій і вестимемо його надалі, бо здобуття влади національно—державницькими силами в Україні є необхідною і обов'язковою передумовою не тільки виведення України з системної кризи, але й побудови і укріплення УССД.

Другою високопріоритетною метою нашого змагання, поряд з побудовою УССД, є безпосередньо зв'язана з нею розбудова української нації, що передбачує її духове відродження — створення генотипу українця—державника, вольової і активної людини, свідомого своїх прав і обов'язків господаря держави, гордого за її тисячолітню історію і велику світову місію, вільного від комплексів малоросійської маншовартості і національного нігілізму. Цих завдань нинішня влада не може і не здатна виконати, бо ідеї підвищення національної свідомості, духового відродження суспільства їй чужі. На розвиток національної освіти і культури виділяються мізерні засоби; формування свідомості громадян віддано на відкуп безпринципним ділягам від телебачення, пресових ЗМІ, книговидавництва, естрадного мистецтва та ін., які заповнюють ефір, сторінки видань, заповнюють підмостки сцен низькопробними зразками чужої українському духу мас—культури, спричинюючи духове роззброєння суспільства, в тому й молоді. Це тільки низка нечисленних прикладів наслідків самоусунення державної влади від справ духового відродження українського суспільства (спорадична участь державних достойників у концертах «гопаково—шароварного мистецтва» з нагоди офіціальних свят не входить тут в рахунок). В таких умовах зростає роль суспільних інституцій, в тому й національно—державницьких організацій і, зокрема, сил організованого українського націоналізму у справі духового відродження Нації. Ми повинні у цю сферу її життєдіяльності спрямувати всі наявні сьогодні наші кваліфіковані сили. Але формування нової духовості українства це тільки частина великого комплексу проблем розбудови Нації.

Попри це стоять не менш важливі завдання організаційного плану, завдання структурної розбудови національної спільноти. До них належать в першу чергу кількісна і якісна розбудова, зміцнення революційного авангарду Нації — сил організованого українського націоналізму — Організації і Конгресу, ідейно споріднених інституцій, заходи щодо консолідації усіх національно—державницьких організацій з метою створення потужної сили, що перебере у свої руки ініціативу і змете з політичної арени ті сили, що ставлять опір розбудові Української Самостійної Соборної Держави, становлять загрозу її незалежності. Сюди належить і використання наших можливостей для всіякого сприяння становленню української національно—державницької еліти (чи, вірніше, еліт), міцних суспільних середнього і селянського станів.

Попри це, що ми вже тепер прикладаємо наші наявні сили до вирішення означених проблем, є безперечним, що гарантію остаточного їх розв'язання може дати тільки здобуття влади національно—державницькими, в тому й націоналістичними кадрами, які повинні замінити при важелях влади комуністичних ордодоксів, неокомуністичних партократів та іншу реакційну бюрократію. Питання влади — корінна проблема національно—визвольної революції.

У цьому сенсі, в плані розширення наших позицій у владних структурах надзвичайно важливим етапом стали недавні вибори до Верховної Ради і органів місцевого самоврядування. Ці вибори не принесли бажаних результатів. Об'єктивні і суб'єктивні причини цього розглядались, зокрема, на III Зборі Конгресу Українських Націоналістів, висвітлювались у наших виданнях. Наступними етапними політичними подіями будуть президентські вибори 1999—го і парламентські 2002—го року, вони стануть не тільки новою перевіркою наших організованих сил і свідомості суспільства, але й визначать його долю на початку ХХІ століття, і що найголовніше — перспективи побудови УССД і досягнення нашої генеральної мети.

Маючи на увазі ці наші найвищі цілі й виходячи з аналізу результатів недавніх виборів і поточної внутріполітичної обстановки в Україні, провід ОУН і Конгресу Українських Націоналістів ставить перед організованим націоналістичним рухом нові стратегічні завдання на найближчий, коротко— і середньотерміновий період на грані ХХ і ХХІ століть. До них належать⁴ :

⁴ Слава Стецько. Пройдений шлях і наші завдання (Доповідь на III Зборі Конгресу Українських Націоналістів).

- пропаганда націоналістичної ідеології, охоплення нашим впливом дедалі ширших верств інтелігенції, молоді, селянства по всій Україні;

- безкомпромісна боротьба з антиукраїнськими та проімперськими силами, головню з триваючим наступом російського імперіалізму;

- всіяке сприяння зміцненню Української Держави і її Збройних сил, інтеграція України в європейські і атлантичні структури;

- всіяке сприяння прискореному прийняттю законів, які зроблять незворотним перехід до соціальної ринкової економіки;

- забезпечення абсолютного домінування Конгресу в Галичині і перетворення його на найвпливовішу політичну силу в інших областях Західної України;

- дальша розбудова наших осередків, зростання їх чисельності по всій Україні. Зміцнення організованості та професіоналізму, піднесення виконавчої дисципліни.

Ми ставимо собі на найближчу мету всебічну підготовку до наступних виборів, і в першу чергу — створення виборчих штабів у Центрі, в областях та районах. Ми зміцнюємо наші сили, створивши Молодіжний Конгрес Українських Націоналістів — середовище, де будуть виховуватись молоді високосвідомі кадри державного будівництва. Розбудовуючи наші організаційні структури, ми прямуватимемо до того, щоб у кожному міському мікрорайоні, кожному селі мати свої опорні станиці: це забезпечить нам живий контакт з народом і кожночасне зглиблення нами його життєвих проблем. Ось над чим працювати, за що боротися, а той безпосередньо маємо вести наш політичний бій у ближчій перспективі.

...Давно, сорок—п'ятдесят років тому збройне підпілля ОУН—УПА боролось за збереження нашого революційного плацдарму на одній четвертій частині Рідної Землі — Західній Україні та за поширення національної ідеї на всіх українських землях. Сьогодні ця ідея, ідеї українського націоналізму крокують по всій Україні. Присвячуючи увагу зміцненню нашого плацдарму в Західній Україні, ми перенесли центр керівництва організованим націоналістичним рухом в столицю Держави, створили і розбудовуємо наші становища в усіх її регіонах. Як у всякій боротьбі, ми поряд із успіхами, маємо і втрати, але ми сповнені рішучості йти вперед.

Петро Полтава писав: «Ми виступили на бій з більшовицькими загарбниками з міцною вірою в нашу остаточну перемогу. З такою міцною незахитаною вірою в нашу остаточну перемогу й абсолютну правильність

нашого шляху ми далі боремось і тепер». То було в темну ніч большевицького гніту в Україні. Ідімо вперед з такою ж вірою в нашу перемогу сьогодні.

ДО ПИТАНЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ
В НАЦІОНАЛІСТИЧНОМУ РУСІ
(частина 1)

Люди споконвіку намагались угадати своє майбутнє і вміння передбачувати його високо цінилось протягом усіх періодів свідомої життєдіяльності людства. Але тільки в ХХ столітті, яке характеризується небувалим динамізмом соціально—політичних, економічних, науково—технічних та ідеологічних змін, впливом на розвиток націй, держав і взагалі будь—яких суспільних систем всезростаючого числа факторів — надійне передбачення будуччини набрало надзвичайно важливого значення. Все це приблизно в середині нашого століття зумовило становлення у провідних країнах світу нової науки — прогностики, яка розробляє теорію і вивчає закономірності прогнозування, а згодом стимулювало розвиток його, як організованої технології, що володіє засобами сучасного методичного, інформаційного, математичного і організаційно—технічного забезпечення.

Однією із найважливіших підсистем управління соціальними процесами є, як відомо, планування. В сучасних складних умовах розвитку суспільних систем необхідне суттєве підвищення рівня наукової обґрунтованості планів. Планування повинно виходити з глибокої, всебічної оцінки стану та перспектив майбутнього розвитку об'єкта управління. Однак планування розвитку науки, технології, економічних, соціальних та інших систем і об'єктів в силу впливу на них багатьох, часто важко враховуваних факторів, нерідко характеризується недостатньою повнотою і великим ступенем невизначеності вихідної інформації. Крім того, поряд із збільшенням складності об'єкта управління та горизонту (часової перспективи) планування, зростають імовірність неповного врахування інформації і ступінь невизначеності майбутнього стану об'єкта. Відповідно підвищується рівень ризику та відповідальності при прийнятті планових та керівних рішень. В сучасних обставинах одних лише інтуїції та особистого досвіду працівників, зайнятих обґрунтуванням планів стало вже недостатньо. Це створило ще один стимул для розробки і застосування спеціальних — наукових методів передбачення майбутнього, які характеризувались би більшою об'єктивністю і

передбачальною силою у порівнянні з емпірико—інтуїтивними підходами до планування. Так прогнозування стало невід'ємним початковим етапом і провідною ланкою циклу управління, етапом, що безпосередньо попереджує і підготовляє процес планування.

Прогноз — це науково обґрунтоване передбачення можливих станів досліджуваного об'єкта (процесу, явища, звершення події) в майбутньому і альтернативних шляхів та термінів їх досягнення. Вказуючи альтернативні, ймовірні у перспективі стани об'єкта прогнозування, прогноз як правило є багатоваріантною системою і тим власне відрізняється від плану, котрий становить собою детерміновану систему, в якій зафіксоване одноваріантне планове вирішення проблеми. Предиктор (прогнозист) зазвичай розробляє і пропонує плановому органу ряд прогнозних варіантів досягнення майбутнього стану об'єкта чи вирішення проблеми, з яких плановий орган вибирає для включення в план варіант, оптимальний за ймовірністю, можливістю і терміном здійснення та іншими прогнозованими параметрами.

Згідно з системним підходом технологія прогнозування передбачає аналітичний, дослідницький, програмний і організаційний етапи розробки прогнозу. Завданням першого етапу є визначення на основі ретроспективного аналізу тенденцій розвитку об'єкту прогнозування (процесу, явища, проблеми). Мета дослідницького етапу полягає в тому, щоб виходячи з результатів ретроспективного аналізу і з потреб суспільства, встановити основну ціль і можливі напрями розвитку об'єкту прогнозування у майбутньому. На етапі програмного прогнозування, спираючись на вислід дослідницького, розробляють програму можливих шляхів досягнення цілі по намічених напрямках. І, нарешті, на організаційному етапі визначають гіпотетичні ресурси і організаційні заходи, необхідні на кожному шляху (передбаченому програмним прогнозом) для досягнення головної цілі по напрямкам, наміченим дослідницьким прогнозом. Такий власне комплексний прогноз і подається предиктором на вхід системи планування.

На сучасному етапі існує дуже багато методів і систем прогнозування, які використовуються для розробки різноманітних прогнозів чи не в усіх ділянках суспільної діяльності, а саме прогнозів науково—технічних, економічних, соціологічних, демографічних, екологічних, внутрішньо— і зовнішньополітичних, воєнних та інших. Розробляються прогнози глобальні, національні, регіональні, галузеві та ін.; далеко—, довго—, середнє— і короткотермінові і т.п. В практиці прогнозування дотепер найбільш

поширеними стали методи експертних оцінок перспектив майбутнього, моделювання, екстраполяції, метод прогнозного сценарію, техніка «дерева цілей».

У провідних країнах діє велике число державних і приватних центрів прогнозування. Детальний розгляд сучасних методів, технологічних систем та центрів прогнозування виходить за межі даної статті. Тут ми лише відзначимо, що, наприклад, в Україні лідером у розробці методів і систем прогнозування (в тому числі автоматизованих, на базі ЕОМ) є Інститут кібернетики НАН. В країні існує низка інституцій, що займається прогнозуванням; ряд політичних партій мають аналітичні центри чи групи тощо. В США серед спеціалізованих прогностичних установ виділились «РЕНД—Корпорейшн», корпорація «Ресурси для майбутнього», «Комісія 2000 року» при Американській академії мистецтв і наук; подібні організації існують у країнах Західної Європи, Латинської Америки, в Канаді та ін. З міжнародних організацій, що займаються глобальним прогнозуванням, назовемо наукові товариства «Людство 2000 року» (Брюссель, Бельгія), «Світ майбутнього» (США), «Римський клуб». Автором одної з щорічних доповідей Римському клубу (1990 р.) є член його правління, український учений академік Богдан Гаврилишин, який спрогнозував імовірний розпад Советського Союзу і виникнення на його руїнах національних держав.

Широке застосування методів і систем прогнозування переконує в тому, що в сучасному інформаційному суспільстві прогнозування утвердилось, як ефективний інструмент наукового обґрунтування перспективних планів та управлінських рішень.

Історія українського націоналізму ХХ ст., і, зокрема, організованого націоналістичного руху, очолюваного ОУН свідчить, що їх розвиток крок за кроком супроводжувався прогностичною діяльністю керівництва та чільних діячів руху. В цю діяльність входили і входять досі як виявлення і аналіз стану та глобальних чи національних тенденцій суспільно—політичних процесів, так і передбачення їх майбутнього розвитку з метою визначення цілей, перспективних напрямів і завдань визвольної боротьби українського націоналізму та його авангарду — ОУН.

Вже на початку ХХ ст. Микола Міхновський передбачливо відзначив націоналізм, як всесвітню силу, а його розвиток, як одну з глобальних історичних тенденцій епохи: «Націоналізм — це велетенська і непереборна сила, яка надто яскраво почала проявлятися з ХІХ віку. Під її могутнім

натиском ламаються, здається непереможні кайдани, розпадаються великі імперії і з'являються до історичного життя нові народи, що до одного часу покірно несли свої рабські обов'язки проти чужинців—переможців. Націоналізм еднав, координував сили, гнав до боротьби, запалював фанатизмом приневолені нації в їх боротьбі за свободу». І далі, розвиваючи цю думку, М.Міхновський накреслював шлях Нації у майбутнє: «Українська нація мусить йти тим самим шляхом, як і поневолені народи Заходу, перейде його і повалить все те, що стоятиме перепорою на цій дорозі».¹ Переможна хода національно—визвольних революцій і крах світових імперій протягом ХХ ст. підтвердили передбачення М.Міхновського про націоналізм, як визвольну силу, що вийшла на світову арену. Обрисовуючи візію майбутньої єдиної, нероздільної, вільної, самостійної України від Карпат по Кавказ у своїй знаменитій програмовій праці «Самостійна Україна» М.Міхновський вірно передбачив,² що боротьба за волю України буде «люта і довга», бо ворог безпощадний і дужий. Тому визвольні змагання проводитимуться всіма засобами, бо «...боротьба культурна уважається так же відповідною, як і боротьба фізичною силою». Автор передбачує, що майбутнє належить українській нації і стверджує: «Нам належить будуччина, бо зовсім неможливо, щоб ...ціла велика нація могла зникнути, бути задушеною, коли вона спроможна воювати з цілим світом! ... Як не можна спинити річку, що зламавши кригу навесні, бурхливо несеться до моря, так не можна спинити націю що ламає свої кайдани, прокинувшись до життя». І тут же в праці «Самостійна Україна» М.Міхновський вказує мету українських патріотів—державників на найближчий період: це — денонсація кабальної Переяславської угоди 1654 року і відновлення прав українського народу на всій його етнічній території. Шлях до цієї мети — революційна боротьба: «...ми візьмемо силою те, що нам належить по праву, але віднято у нас теж силою».

Великий внесок у накреслення перспектив і напрямних національно—визвольної боротьби українського народу і, зокрема, УВО та ОУН, уклав перший Командант УВО і Провідник ОУН полк. Євген Коновалець. Говорячи при закінченні Першого Великого Збору Українських Націоналістів 3 лютого 1929 року про роль України у світі, Е.Коновалець ствердив³: «...віднова

¹ М.Міхновський. Справа української інтелігенції в програмі Української Народної Партії.— Чернівці: видання УНП. 6/р.

² М.Міхновський. Самостійна Україна: Промова.— Львів: вид. РУП, 1900.

³ П.Мірчук. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. Перший том, 1968, с.92.

Соборної Української Держави сама собою однозначна з ліквідацією московської імперії, як і польського історичного імперіалізму спричинить таку докорінну перебудову цілого Сходу Європи і великої частини Азії, що це з konieczности вплине не менш глибоко й на політичний вигляд всієї решти світу...» Цей за своїм характером глобальний прогноз Е.Коновальця справдився, і в наш час IX Великий Збір ОУН—бандерівців констатував, що «Постання новітньої Української держави, закріплене Актом про державну незалежність України 24 серпня 1991 року, Всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року... стало однією з найвизначніших подій XX ст., зіграло вирішальну роль в розвалі московсько—большевицької імперії — СССР... і суттєво змінило геополітичну та геостратегічну обстановку в Європі на користь волелюбних народів».⁴

Полк. Євген Коновалець був видатним не тільки керівником організованого націоналістичного руху, політиком, дипломатом, але й стратегом національно—визвольної боротьби. Він, підкреслюючи значення революційної боротьби, як вирішального чинника визвольного змагання українського народу, висунув важливе визначення національної революції, її змісту і основних завдань. «Національна революція» — писав Євген Коновалець — то, на мою думку, поняття ширше, ніж саботажі, терористичні акти, навіть масові відрухи чи навіть повстання. Все те — тільки засоби, яких ми не повинні відпекуватися зразу і їх виключати з нашої програми, але рівночасно мусимо собі точно здавати справу, що все те, навіть разом узяте, ще не вичерпує поняття національної революції, як руху, який повинен в основі зробити переворот, і не тільки фактичний, але й психологічний у нашому народі». І далі Е.Коновалець уточнює: «Національна революція не повинна ставити собі за виключне завдання вибороти для українського народу державність, ...але вона повинна вже в стадії своєї підготовки перемінити психічну структуру українського громадянства, щоб воно було здібне взяти участь у підготовці тої революції».⁵ Це був системний підхід до стратегії національної революції, якої метою, за глибоким переконанням Великого Провідника, має бути не лише досягнення державности, але й поряд з цим корінна зміна духовости Нації.

⁴ Дев'ятий Великий Збір ОУН. Київ, липень 1996: Матеріали і постанови.— Вид. УЦІС, 1997, с.62.

⁵ Лист Е.Коновальця до Є.Онацького, 17 червня 1932.— В кн.: П.Мірчук. Нарис історії ОУН. Т.І, с.682.

Евген Коновалець послідовно відстоював основні принципи стратегії національно—визвольної боротьби, а саме: орієнтацію на власні сили, соборницький підхід, принцип безперервності боротьби і ведення її при всяких обставинах. «Як не буде в нас сили, не досягнемо нічого, хоч би все найкраще для нас складалося. Як же будемо мати силу, тоді вийдемо побідно з найгіршого лихоліття і здобудемо все, що нам треба» — писав Е.Коновалець.

У зв'язку з питанням орієнтації на власні сили і, що до того відноситься, допустимого налагоджування корисних взаємин з сторонніми політичними силами, важливо відзначити, що Е.Коновалець ще в 1933 році виступив проти встановлювання зв'язків з гітлерівцями. При цьому він виходив, по—перше, з крайнє негативного ставлення націонал—соціалістичної партії до всіх слов'янських народів, зокрема, до українців, проголошеного в книзі Гітлера «Майн Кампф» і, по—друге, з аналізу тогочасної політики німецької націонал—соціалістичної партії, який вказував, що вона послідовно реалізує положення «Майн Кампф-у». На цій підставі Е.Коновалець прогнозував, що фашистська Німеччина приступить до реалізації своїх загарбницьких планів щодо України, як тільки для цього виникне можливість (Евген Коновалець і його доба, 1974, с.476—477).

Через декілька років прогноз Е.Коновальця справдився: гітлерівці розпочали загарбницьку війну, а після проголошення Акту відновлення Української Держави 30 червня 1941 року — масовий терор проти ОУН, українського народу та інших народів на окупованих ними землях.

Будучи діяльним соборником ще з часів, коли він очолював Корпус Січових Стрільців, Е.Коновалець незмінно керувався принципом соборництва при створенні всеукраїнського фронту визвольних змагань. Це проявилось, зокрема, при згуртуванні націоналістів Сходу і Заходу України в єдину ОУН в 1929 році, у послідовній роботі Полковника над організацією структур УВО—ОУН по всій Україні, в тому й за Збручем під советомосковською окупацією та над згуртуванням національного активу на еміграції (США, Канада, Великобританія, Зелений Клин, Маньчжурія та ін.). На цій основі Е.Коновалець поставив наприкінці 20—х і початку 30—х рр. завдання «створити єдиний струм духового націоналістичного розвитку на всіх українських землях».⁶

⁶ Ю.Бойко. Націоналізм на східноукраїнських землях у добі Коновальця. — В кн. Евген Коновалець та його доба. — 1974, с.603.

З принципу безперервності національно-визвольної боротьби випливає постулат ведення змагань, незалежно від внутрішньо- і зовнішньополітичних умов, що складається в Україні та навколо неї. Означені вище принципи стратегії визвольної боротьби лягли в основу багатьох Великих Зборів та конференцій ОУН та планів і управляючих рішень її керівництва.

Е.Коновалець присвячував багато уваги такому питанню стратегії, як правильний розподіл визвольно-революційних сил на головних напрямках боротьби. Основними фронтами боротьби він у 30-х роках уважав⁷ підпільно-революційний фронт боротьби в Польщі та політичної боротьби проти Росії і більшевизму, і на цих напрямках зосереджував зусилля організованого націоналізму. Безумовно, розуміючи вирішальне значення Східних Українських Земель (СУЗ) у національній революції, Полковник, поряд із розбудовою плацдарму визвольно-революційних сил ОУН в Західній Україні, з розрахунком на перспективу працював над створенням глибоко законспірованої мережі цих сил на СУЗ.

У своїй діяльності, як керівника визвольного руху, Євген Коновалець користувався методом ретроспективного вивчення історичних процесів (його праця «Причинки до історії української революції»). Він неодноразово розробляв сценарії-огляди міжнародного становища з прогностичними варіантами його розвитку⁸, очолював дискусії чільних членів Організації з важливих питань стратегії і тактики, як , наприклад, на I Великому Зборі ОУН 1929 року чи Конференції ОУН у червні 1933 року⁹ та ін. Сьогодні такі методи узагальнення і генерування нової інформації у сучасній прогностиці відомі, як метод сценарію, метод колективного генерування ідей або метод «мозгової атаки» , коли група спеціалістів висуває ідеї та роз`язки тих чи інших проблем .

Вся діяльність полк. Євгена Коновальця свідчить про те, що він був політичним, військовим і державним діячем з поглядом у майбутнє, а тому він займає видатне місце серед стратегів національно-визвольної боротьби поряд з такими її керівниками, як Степан Бендера, Ярослав Стецько, Роман Шухевич.

7 Е.Врецьона. Мої зустрічі з Полковником. — Там же, с.480

8 Євген Коновалець і його доба. — 1974, с.247-254, 600

9 Там же, с.412, 476-481

*А. Осипенко**

ВКЛАД ОУН У СПРАВУ УТВОРЕННЯ І РОЗБУДОВИ УПА
(З нагоди п'ятих роковин існування і боротьби УПА)

Українська Повстанча Армія святкує в цьому році (14—го жовтня) п'яті роковини свого існування і своєї героїчної боротьби. З гордістю відмічає ці великі роковини український народ. З гордістю дивиться на пройдений УПАрмією шлях і наша Організація. Вона ж бо внесла велетенський вклад у справу утворення і розбудови УПА.

Організація Українських Націоналістів з самого початку своєї діяльності велику увагу звернула на плекання в народі ідей збройної боротьби, славних традицій української зброї, традицій, занамулених довгою неволею, але відроджених у бурхливі революційні дні 1917—18 рр. ОУН сама продовжує ці традиції. Її таємні постріли, виміряні в цільних представників окупантської влади та її активних наймитів, густо прорізували глуху ніч неволі, раз—у—раз пригадували окупантам про тимчасовість їхнього панування, про те, що українська зброя не вмовкне, поки Україна поневолена, а в народі вони вселявали віру в неминучу його перемогу. Як своїм членам, так і широким народним масам ОУН увесь час прищеплювала переконання в тому, що визволення України може прийти тільки в результаті всенародної боротьби, тільки за допомогою власної зброї.

Організація досягла в цьому відношенні великих успіхів. Зовнішнім показником цього можуть послужити пам'ятні події в Карпатській Україні 1938—39 рр. Скільки ж то молоді рвалося тоді в Карпатську Україну, щоб зо зброєю в руках стати їй на захист! Скільки ж то української молоді перейшло тоді кордон і вступило в ряди військових формацій Карпатської України, творених за ініціативою і при основній допомозі ОУН! Який же гідний нашого народу збройний спротив мадярським окупантам у березні 1939 року поставили

* А. Осипенко — один із псевдонімів Осипа Дяківа—Горнового, члена Проводу ОУН, заступника голови ГС УГВР, одного із головних ідеологів національно—визвольної боротьби.

ці формації під керівництвом таких видатних членів ОУН, як Зенон Коссак, полк. М.Гузар—Колодзінський (обидва тоді загинули)! В той час, як державна нація з першокласно озброєною і вивінуваною армією не віддала ні одного пострілу в обороні своєї незалежності, український народ збройно обороняв свою свіжоздобуту державність на невеличкому шматку наших земель. Він склав жертви крові і життя своїх синів, даючи цим найкращий доказ свого розуміння волі і незалежності. Показником морального підготовлення українських народних мас до збройної боротьби проти окупантів може послужити також німецько—польська війна в 1939 р., коли то в багатьох місцях Галичини постали українські збройні партизанські відділи, які звели ряд боїв і сутичок з польськими окупантськими військами. Такі відділи постали також під час німецько—большевицької війни в 1941 р. Під час большевицької окупації Західної України в 1939—41 рр. тут уперше виникло збройне підпілля.

І коли на чергу дня прийшло питання творення УПА, наш народ морально був до цього значною мірою підготовлений. Він бачив свій єдиний порятunek у зброї. Він живо відгукнувся на заклик Організації взяти зброю до рук. Організація, таким чином, всією своєю попередньою діяльністю створила моральні передумови для виникнення УПА.

Від самого початку свого утворення ОУН, ставлячи в центр своєї роботи підготовку збройного визвольного повстання та вповні дооцінюючи вагу військового вишколу своїх членів, завжди намагалася озброїтися, зібрати якнайбільші запаси зброї. Однак, в умовах тривкого миру і жорстокої окупації це було важке завдання.

Тут зміни на краще принесла війна. Організація, підготовлений нею народ використали відступ частин польської армії через Західну Україну для того, щоб здобути нову зброю. При тому народ не задовольнився лише підбиранням покинутої зброї. В ряді теренів (Бережанщина, Сокальщина, Стрийщина й інші) він, керований членами ОУН, творив озброєні, чим попало, групи і силою роззброював більші чи менші відділи відступаючого польського війська. У висліді, запаси зброї як в ОУН, так і в народі значно зросли, а до того ж це була нова зброя.

Ще сприятливішим був 1941 рік. Розбита в перших боях червона армія, відступаючи з України, залишила масу зброї і боеприпасів. Будучи в народі, Організація легко захопила цю залишену зброю, заки ще встигли підібрати її німці.

І ця, власне, зброя, здобута Організацією в часі відступу польської армії, а пізніше — червоної армії, дала змогу озброїти всі перші відділи УПА; з нею вони пішли на ворога, щоб дальшу зброю вже здобувати в боях.

Коли розпочався відступ німців з України, ОУН повела широку кампанію серед мас за дальше здобування зброї. ОУН кинула клич: «Кожний українець і українка здобувають зброю і військове майно для УПА». Кампанія ця увінчалася чудовим успіхом. Мати пильно заховувала знайдений у житі кріс, щоб потім вручити його молоденькому синові, благословляючи його в УПА. Юнак на ліктях продирався на бойовище і так же вертався назад, але вже з прив'язаним до ноги ручним кулеметом.

Ясно, що найширше використала момент відступу гітлерівців з України для здобування зброї сама УПА. Вона масово роззброювала відділи німецької армії та її сателітів.

Зброя і боеприпаси, здобуті в цей період, не тільки дали змогу забезпечити нові відділи УПА, а також дозволили створити необхідні запаси, які, постійно поповнюючись свіжоздобуваною зброєю, уможливили вести збройну боротьбу й УПА, й ОУН досьогодні, без найменшої допомоги ззовні.

ОУН, отже ж, створила матеріальні основи для боротьби УПА. Без керівництва Організації вся зброя, все майно, що їх залишили в Україні відступаючі армії, були б для загальної справи не використані. Їх підбрали б окупанти, що йшли на Україну на зміну одні одним.

Плекаючи в народі збройні традиції і любов до зброї, закликаючи здобувати і заховувати зброю, ОУН завжди дуже уважно ставилася до військового вишколу. Кожний член ОУН обов'язково вишколювався військово. Ті члени ОУН, які служили в окупантських арміях, пильно засвоювали военні знання, щоб потім віддати їх на службу народові. ОУН організовувала також військові школи і курси, використовуючи кожну найменшу до цього можливість. В цьому напрямі велася інтенсивна робота в умовах польської окупації до 1939 р. і в умовах першої большевицької окупації Західної України в 1939—41 рр. В цих роках (1939—41) також зорганізовано широку систему підпільних військових вишколів на еміграції в Німеччині. У перші дні німецько—большевицької війни ОУН зорганізувала підпільну старшинську школу б. м. Мости Великі (Львівська обл.), яку вів пізніший Шеф Головного Штабу УПА ген. Дмитро Грицай—Перебийніс, підстаршинську школу б. м. Поморяни (Львівська обл.), під керівництвом Івахова—Роса, першого Шефа Штабу УПА, підстаршинську школу б. м. Рівне і цілий ряд військових курсів. Виховані і

військово вишколені Організацією люди стали основою командного складу УПА, ними очолено перші відділи УПА й обсаджено командні пости УПА. Грицай—Перебийніс, Івахів—Рос, Ковальський, Остап, Ясень, Грегит, Шаблюк, Галайда, Крук і багато інших видатних командирів УПА — це старі члени ОУН, які свої військові знання здобули під керівництвом Організації; ці знання вони опісля блискуче застосовували в УПА. Тільки ОУН могла розв'язати і дійсно розв'язала питання фахових командирських сил для УПА. Єдина ОУН мала відвагу взятися за розв'язку цього питання, хоч наші противники так вперто ворожили нам невдачу і пророкували, що недостача фахових сил згори засуджує справу утворення УПА на провал. Як бачимо сьогодні, життя безжалісно переїхалося по авторах цих «пророцтв».

УПА зродилася в боротьбі з гітлерівськими загарбниками, для цієї боротьби вона повсталася. Ясно, що надати такий напрям боротьбі УПА могли тільки ті політичні сили, які в той час виразно стояли на становищі одвертої і активної боротьби проти німців. Всім же відомо, що єдиною такою силою була саме ОУН, керована Степаном Бандерою.

Висловлюючи волю українського народу до незалежного державного життя, 30—го червня 1941 р. у Львові ОУН, керована С.Бандерою, проголосила Акт Самостійності. Німці виступили проти цього Акту і в цей спосіб цілком розкрили свої імперіялістично—колоніяльні пляни щодо України.

ОУН, керована С.Бандерою, зразу ж приступила до рішучої боротьби проти нових загарбників, закликаючи до неї весь народ. Ув'язнення гестапом Степана Бандери, прем'єра Ярослава Стецька, а вслід за цим масові арештування членів ОУН у мм. серпні—вересні 1941 року ще раз показали народові, що несуть йому гітлерівці і хто справді бореться за його визволення. Ці арештування не зломали ОУН. Вона далі лишилася на чолі боротьби проти німецьких поневолювачів, організовувала її і розгортала з кожним днем сильніше. Починаючи з другої половини 1942 р., ця боротьба вилилася на протязі 1943 р. у форми боротьби УПА. ОУН. таким чином. своєю революційною боротьбою проти гітлерівських загарбників створила політичні передумови для виникнення УПА.

Вже з усього вищесказаного виходить, що тільки ОУН могла заініціювати творення УПА. В розпорядженні ОУН була вся зброя. ОУН мала потрібних людей для очолення УПА. ОУН активно боролася проти німців, а далі, будучи в гущі народу, ОУН відчула потребу творення УПА. Вірно оцінюючи ситуацію, ОУН в другій половині 1942 р. приступила до організування перших

відділів УПА. У м. вересні—жовтні 1942 р. член ОУН Остап почав творити в лісах Полісся перші збройні групи з завданням активної збройної боротьби проти гітлерівських загарбників. По кількох місяцях ці збройні групи оформилися в УПА. Рівночасно з цим перед цими першими групами УПА виросло друге завдання: боротьба проти авангарду російсько—большевицького імперіялізму — сталінської партизанки, яка з лісів Білорусії сунула на Україну і, захопивши деякі терени, тероризувала, грабувала мирне населення, мордувала українських селян, а передусім симпатиків українського самостійницького руху. Для загальної характеристики «діяльності» насланих з Москви партизан вистачить сказати, що, нпр., в с. Єльне (р—н Клесів, Рівненської обл.) червоні партизани вбили 53 ні в чому не винних місцевих селян.

ОУН. отже. являє собою ініціатора і організатора УПА. Ось що читаємо про цей перший період у святочному Наказі Головного Командира УПА з 14—го жовтня 1947 р.: «Минає п'ять років, як член ОУН Остап почав на Поліссі організовувати збройні групи для боротьби з окупантами України. Ці маленькі групи, борючись одночасно з німцями і большевицькими партизанами, дали початок новим формам визвольного—революційного руху — Українській Повстанчій Армії. Через кілька місяців цей рух поширився на все Полісся, Волинь, Галичину та більшу частину Правобережжя».

Творення УПА викликало бурю нападів на нас з боку наших противників. Вони один наперед одного робили нас відповідальними за це «дітвацтво», деякі називали цю боротьбу «злочином», «большевицькою агентурою». Одні робили це внаслідок відірваності від народу, другі — з політичної короткозорості, а ще інші — свідомо, засліплені своїми вузькопартійними інтересами. Всі вони перестерігали народ, що дії УПА викличуть відплатні репресії з боку німців, принесуть зайві жертви і т.п. Як далеко ці люди не знали дійсних потреб і бажань народу, як невірно оцінювали політичну ситуацію, якнайкраще свідчить те, що народ цілком не послухав цих «мудрих» «батьківських» пересторог, а, навпаки, масово заповнив ряди УПА. Репресії, якими залякувано народ, якраз гнали його в УПА. ОУН обґрунтувала політичну доцільність творення УПА, вона політично захистила УПА.

Щоб, однак, пригадати, як колись писали деякі політики про ОУН і УПА, ми наводимо один приклад:

«Мужі і жінки України!

Будьте свідомі своїх обов'язків, що їх на Вас накладає Революція. Мужньо і неustraшимо ставте чоло всяким терористичним спробам звести до авантури Визвольну Боротьбу. Організуйте всюди боївки Української Всенародної Оборони і не давайте себе ограбити т.зв. Повстанчій Українській Армії — з харчів, з зобіт, з кожухів і коней.

Давайте відсіч усяким спробам змарнувати у безплідній партизанці свою кров і кров своїх синів і братів.

Всяка мобілізація до УПА — це політичне і військове безглуздя і бздури. Відсіч братовбивцям! Відсіч каїнам! Бандерівець, що стріляє українців — це бандит і агент Москви, але не український революціонер.»

Так точно писала група А.Мельника у своїй листівці «Мужі і жінки України» з листопада 1943 р. Коментарі до цієї цитати зайві, така вона промовиста.

Коли опортуністам не вдалося провалити справи утворення УПА, коли УПА міцно закріпилася на Волині і Поліссі, вони виступили проти поширення УПА на інші землі, зокрема в Галичині. Знявся крик: «Не допустити до волинізації Галичини!»

ОУН, керована Степаном Бандерою, повела завзяту боротьбу проти т.зв. СС Дивізії Галичина, що її, за ініціативою німців, взялися організовувати українські опортуністи. ОУН закликала не йти до цієї формації, а вступати до УПА. Народ пішов за ОУН. В Галичині зорганізовано повстанські відділи, і вона в дальнішому стала міцним гереном дій УПА.

УПА зростала і поширювалася дуже швидко. В її ряди вступали люди різних політичних переконань, люди, які не належали до жодних політичних партій, але які вірили, що шлях, обраний УПА — правильний, люди, які хотіли активно боротися за визволення України.

ОУН послала в рядовий склад УПА велику частину своїх кадрів. Ці кадри скріпили УПА своїми високими ідейно—моральними вартостями. стали її моральним хребтом. Вони допомагали УПА засвоїти собі той високогероїчний стиль, яким вона відзначається досьогодні (не здаватися в полон, не капітулювати) і завдяки якому УПА здобула собі безсмертну славу.

ОУН дбала також і про поповнення командирських кадрів, потреба яких зумовлялася ростом УПА. З цією метою ОУН давала своїх членів до організованих у системі УПА старшинських і підстаршинських шкіл. Нпр., обидва випуски старшинської школи «Оленів» (була розташована в карпатських лісах б.с. Бряза, Болахівського р—ну, Станіславівської обл.) склалися виключно з членів ОУН і Юнацтва ОУН, переважно з середовища

середньошкільної і студентської молоді. З цієї школи вийшли такі визначні командири УПА, як пор. Середній, Крутіж й інші.

Політичний досвід, політичні здобутки ОУН, керованої С.Бандерою, дуже допомогли УПА стати на правильну, передову політичну платформу. Великі прогресивні кличі: «Воля народам! Воля людині!», прийняті ІІ—м Великим Збором ОУН, стали основними кличами УПА. Програмові Постанови ІІІ—го Надзвичайного Великого Збору ОУН також увійшли в ідейно—політичну скарбницю УПА.

На ідейно—політичній базі УПА міг розвинутися рух за приєднання до спільної боротьби проти гітлерівських і російсько—большевицьких імперіялістів — усіх інших поневолених ними народів, рух, який довів до створення при УПА національних відділів народів ССРСР, до скликання Першої Конференції Поневолених Народів Європи й Азії (21—23 листопада 1943 р.) і який завершився сьогодні створенням Антибольшевицького Б'юро Народів (АБН).

В цих політичних акціях ОУН прийняла дуже активну участь. Серед народів ССРСР, що перебували на Україні, ОУН вела роз'яснювальну акцію за потребу спільного фронту боротьби проти німецького і російського імперіялізмів, видала і поширила у великому тиражі десятки різних листівок, приймала участь у Першій Конференції Поневолених Народів Сходу Європи й Азії.

Ріст УПА і її поширення на щораз нові українські землі зродили потребу окремого політичного керівництва для УПА на ширшій основі, з залученням усіх політичних сил, які визнали боротьбу за доцільну і правильну. ОУН погодилася на таку концепцію і разом з УПА розпочала акцію за її реалізацію. У висліді на підпільному з'їзді (в м. липні 1944 р.) представники тих політичних партій і середовищ, які визнали боротьбу УПА за правильну і доцільну, утворили Українську Головну Визвольну Раду (УГВР), якій УПА цілковито підпорядкувалася. ОУН увійшла до УГВР, і цей факт найкраще доказує, що для ОУН були і є чужі всякі тенденції монополізувати УПА для себе, що закидають сьогодні нам деякі емігрантські політики, а між ними ще й такі, що колись проти УПА виступали.

Увійшовши до УГВР, ОУН дальше віддано працює для УПА і вносить у цю велику справу бойовий вклад. В рамках УГВР на плечі ОУН падає основна відповідальність за долю УПА в силу того факту, що з 1944 р., з хвилиною нової повної окупації України російсько—большевицькими імперіялістами, ОУН керована С.Бандерою, лишилася єдиною активнотіючою масовою

політичною силою на українських землях. Тільки ОУН і УПА лишилися разом з народом, щоб ділити з ним спільне горе поневолення і боротися за визволення.

ОУН являє собою ініціатора проекту рейдів УПА на чужі землі для популяризації нашої боротьби, показання в правдивому світлі життя в ССРСР, для пробудження і консолідації революційно—визвольних сил усіх поневолених або загрожених большевизмом народів. Чудові успіхи рейдів, що широко рознесли славу про УПА, про героїчну боротьбу українського народу — загально відомі.

ОУН, за вказівками УГВР, на всіх своїх шаблях скоординувала всю свою діяльність з діями УПА, забезпечуючи повну однозгідність, а вслід за цим успіх у всіх політичних акціях. Чи то в бойкоті «виборів» до т.зв. верховної ради ССРСР (10.11.46 р.) і верховної ради УСССР (9.11.47 р.), чи в роз'яснювальній кампанії про дійсні причини голоду в східних областях України і допомоги голодуючим, чи в поборюванні варварського виселення українців із земель на захід від т.зв. лінії Керзона, чи в протиколективізаційній акції в Західній Україні, як і в усіх інших політичних акціях — ОУН і УПА виступали і виступають єдино, в порозумінні, в повному узгідненні своїх дій. Господарське забезпечення УПА спирається тільки на добровільних датках населення грішми, хлібом, м'ясом, товщем, біллям і, очевидно поповнюється також майном, здобутим на ворогові. Тому, що тільки ОУН охоплює терен широкорозгалуженою організаційною мережею, що тільки вона має скрізь свої клітини, що її члени постійно перебувають серед населення, вона несе на собі основний тягар організації господарського забезпечення УПА.

Відомо, якою грізною для кожного підпільного руху є агентура, а саме цей прийом мвд і мгб стосують з усією притаманною їм перфідією і неабияким досвідом. Правда, тут вони натрапляють на таку величезну перешкоду, як високі моральні якості українського підпілля, але тим не менше в умовах боротьби з мвд і мгб питання поборювання зовнішньої і внутрішньої агентури — дуже важливе. Для цієї мети ОУН розбудувала власний апарат Служби Безпеки (СБ), який набув значний досвід у боротьбі з мвд і мгб. Органи Служби Безпеки ОУН взяли на себе також обов'язок охороняти УПА перед ворожою агентурою.

Так виглядає наш вклад у справу УПА. Ми радіємо і гордимся цим. Ми підводимо сьогодні, в п'яті роковини існування УПА, підсумки нашого вкладу як звіт з нашої праці перед народом. Ми підводимо ці підсумки, щоб з

перспективи п'ятьох років самим подивитися, що ми зробили на відтинку УПА. Ми зробили всі ствердження в цій статті в ім'я історичної правди. Ми сказали те, що знає кожний стрілець УПА, чого свідомі народні маси на українських землях.

Сьогодні, з кінцем 1947 р., УПА продовжує нерівну героїчну боротьбу.

Побіч неї, плече—о—плече, стоїть наша Організація — Організація Українських Націоналістів, керована Степаном Бандерою. У нас спільна мета — Українська Самостійна Соборна Держава. У нас однаковий погляд на методи боротьби за наше визволення — переконання в необхідності і доцільності революційного шляху. За нами п'ять років завзятої, кривавої збройної боротьби проти гітлерівських та московсько— большевицьких окупантів України. В вогні безпосередньої боротьби, серед партизанських буднів і свят, серед радості спільних перемог і смутку невдач, серед жертв, що їх в однаковій мірі приходится складати як УПА, так і ОУН, склалася така бойова дружба цих обидвох організацій, склалася між ними така ідейно—політична єдність, що їх не розірвати нікому і ніколи.

ОУН, керована С.Бандерою, й УПА стоять сьогодні побіч себе на полі бою і, відбиваючи скажені ворожі атаки, поза себе дивляться з гордістю, а перед себе — з вірою.

Післямова

Передрук з оригіналу видання «Осередок пропаганди і інформації», рік І, травень 1948, випуск №1, с.6—12.

Стаття А.Осипенка, видатного діяча Воюючої України актуальна досьогодні. Це свідчення безпосереднього учасника визвольної боротьби ОУН—УПА, яке найкраще з'ясовує роль ОУН у створенні та розбудові УПА і розвінчує інсинуації деяких доморослих політиканів, які намагаються розірвати незнищимий зв'язок між ОУН і УПА.

ІЗ КНИГИ БОЮ

В словниках немає цих слів —
вони писані в книгах бою.

Мирослав Кушнір,

повстанський поет (1922–1944)

Григорій Дем'ян

СОТНІ УПА ПРОТИ ДИВІЗІЙ НІМЕЦЬКИХ ФАШИСТІВ

Із відомих на сьогодні операцій УПА проти німецьких та угорських фашистських військ найбільшими були десятиденні бої на території Долинського району Станиславівської /тепер Івано—Франківської/ області та Сколівського — на Львівщині. Вони тривали від 6 до 15 липня 1944 року.

З ворожого боку в операціях брали участь дві німецькі дивізії і одна угорська. Що означає така кількість регулярних, досконало навчених і озброєних військ, кинутих проти партизанських відділів, добре розуміє людина, яка хоча б частково обізнана з тактикою бойових дій.

Німцям та угорцям протистояли українські повстанські сили, що початково склалися із трьох сотень УПА, які 30 червня 1944 року вирушили з Чорного лісу і фронтом шириною до 10 км через села Грабівку — Ціневу — Лоп'янку — Велдіж — Мізунь — Кальну — Слободу Болехівську — Брязу /тепер Козаківку/ битими шляхами дійшли до Кам'янки та її околиць на межі Сколівського і Долинського районів. Сотні «Різуна» /його ж призначено командиром усієї групи/ та «Благого» залишилися тут, а третя на чолі з старшим булавним «Черником» увечері 7 липня відійшла в напрямку Лемківщини.

Повстанців, що прибули з Чорного лісу, підтримували місцеві відділи УПА та старшинська школа «Олені», що діяла недалеко. Перевага фашистів була багаторазова кількісно і, звичайно, збройно—технічна.

Опам'ятавшись від початкової розгубленості, викликаної масовим переходом трьох повстанських відділів, німецьке командування вирішило

зупинити їх на лінії шляху Нижнє Синьовидне — Рожанки, що біля Славського в теперішньому Сколівському районі.

Група чорноліських повстанців 6 липня захопила в селі Кам'янці три автомашини з німецькими солдатами і офіцером. Командир Василь Андрусак— «Різун», він же «Грегіт», довідався від полоненого старшини та інших гітлерівців, що німці готують великомасштабну операцію проти УПА, в тому числі потужну акцію на села Брязу, Розтічки, Слободу Болахівську, Липу, Лужки та Кам'янку. Вирішено прийняти бій і провчити окупантів. Із вищого командного складу в той час брав участь у підготовці та проведенні операції Іван Бутковський—«Гуцул», якому до липня 1944 року підпорядковувалась уся ІУ—а Воєнна Округа УПА, що охоплювала територію Станиславівської області. Але безпосередньо основними бойовими діями керував «Грегіт»—«Різун».

З нагоди річниці звитяги українських повстанців над гітлерівськими військами 8 липня 1944 року, що стала кульмінацією всієї операції, нижче подається фрагмент із журналістського звіту В.Подольяка, написаного незабаром після самих подій. Це один з найдостовірніших документів про цю славну сторінку української військової історії.

БІЙ НА ЛОПАТІ

Погідний ранок 8 липня. В селі [Кам'янці — Г.Д.] рух. Це приготувляються обі сотні до збірки перед відходом із села. Стягаються застави, стійки і стежі. Населення прощається з повстанцями та просить їх ще колись загостити в село.

О 7—й годині протягнувся серпентиною в напрямі Лопати довгий стрілецький ряд. До полудня сотні мали стати табором у лісі, а пополудні наскочити на Сколе. З собою мали ми кільканадцять підвод, на яких везли мінометні стрільна й наплечники. Тяжкі кулемети й міномети були на тачанках.

Перша сотня йшла попереду, друга за нею. Якраз передне забезпечення зрівнялося з Лопатою, як на верху протилежної гори показалися постаті незнаного війська. По кількахвилинній обосторонній обсервації з далековидів почулися перші, спрямовані в нашу сторону стріли. В тому часі доносить розвідка, що до Кам'янки прибула більша кількість вантажних автомашин з німцями. Ми зрозуміли, що ці ворожі частини кинуті проти нас.

З уст до уст пролетіла команда: «1—ша сотня, підтягнутися якнайшвидше на верх Лопати і там примістити тяжкий кулемет і міномет. 2—га сотня, зайняти оборону та охороняти відступ першої сотні!».

Наказ негайно виконано. Найтяжче було впорядкуватися з підводами, бо узбіччя гори досить стрімке. Рішено амуніцію й наплечники вивантажити, а підводи з кіньми відставити в яр, що був недалеко нас.

Тимчасом стріли густішали. 2—а сотня зайняла півкругову оборону та відбивала перші атаки ворога. Тяжкий кулемет, приміщений на відповідному становищі, керований ройовим «Черником», не допускав німаків на поляну, звідки хотіли вони заатакувати ліве крило 2—ої сотні.

В тому часі частина першої сотні виносила на верх мінометні стрільна, інші знову підготовляли кулеметні гнізда та становища. Коло 8—ої години відділ був на становищах.

Перша чота булавного «Яструба» розложилася на правому крилі верху, де був приміщений також міномет. Друга чота булавного «Славка» зайняла середню верху з тяжким кулеметом. Третя чота булавного «Чорноти» розмістилася на лівому крилі та охороняла підступ від Скольного. Тепер перша сотня хвилює

перебрала завдання 2—ої сотні, щоб остання могла відповідно розложитися. Незабаром усі були на своїх місцях.

Перша чота 2—ї сотні булавного «Олега» примістилася з мінометом і важким кулеметом у підніжжі верху на лівому крилі, звідки мала добре поле обстрілу; друга чота булавного «Вершника» розложилася на заставі від с. Кам'янки; третя чота булавного «Буй—Тура» була на заставі від сіл Бряза — Сукіль.

Вже по перших невдалих атаках ворог мав убитих і ранених. Та німаки не поступалися. Їм здавалося, що вони без більших труднощів нас розгромлять.

Коло 10—ої години почали німаки атакувати нас зі східної і південної сторін. Наступали вони розсипом, без жодного порядку, зі свистами і криками «бандіт», напевно з переконанням, що від самого крику ми відступимо. Ми підпустили їх до половини гори, а тоді відізвалися наші кулемети, а потім міномети. І знову почулися ворожі крики і зойки, але вже ранених. Хто залишився в живих, чи був легко ранений, тікав стрімголов удолину.

Південносхідний схил Лопати чистий, безлісий. При допоміг далековида можна було числити вбитих фашистських псів.

Після цього була одна година спокою, що її час від часу переривали кулеметні черги. Повновні атаки та спроби ворога опанувати наші становища принесли йому нові втрати й закінчилися невдачею.

Аж тепер німці зрозуміли, що так легко не піде.

Тимчасом з обсерваційного пункту повідомили, що на станцію в Скольому приїхав ешелон, з якого вивантажилось військо. Це приїхала підмога.

Північнозахідний схил Лопати покритий лісом, кущами й дебрами. Все ж таки ворожий наступ був сподіваний тепер якраз із цього боку. Ми діждалися його о годині 14—й. Перші почали наступати німці з південносхідної сторони. Та тут оборона була легка: раз тому, що ми мали догідні становища; по—друге, що кожний рух і спроби ворога можна було завчасу запримітити і на це відповідно реагувати. Та найважче довелося з обороною від заходу. Німці на спілку з мадярами підійшли непомітно зі Сколього лісом і ярами під сам верх і при допоміг крісових гранат, так званих «гарлачів», заатакували ліве крило, де був з чотою булавний «Чорнота». Прийшло тут до короткого рукопашного бою. При допоміг автоматів і багнетів ворога остаточно відкинено. Геройська постава наших повстанців врятувала становище нашого лівого крила від зайняття ворогом. Німецька зграя посунула немов лавина вдолину. Кільканадцять мінометних стрілен, пушених на німців, вторували їхньому «пляновому

відступові». Ще більша поразка була тих, що намагалися зрушити повстанські становища.

Фашистські пси зрозуміли, що невдача з великими жертвами мусить бути їхня, але зарозумілість, гордість і зухвалість фашистських командирів усе ще не вилітали їм з голови. «Бандити мусять бути знищені», — говорили вони і посилали своїх вояків ще й ще раз у пробій. Та дарма. Фізично змучені та морально заломані дотеперішніми невдачами, німаки не могли нам більше пошкодити.

На догідному місці поставлені наші міномети не випускали зі своїх дул ні одного стрільна надармо. Все нові й нові вороги падали долів, щоб більше не піднятися. Мінометник «Поет» був надто добре вправлений орудувати мінометом і стрільна попадали туди, де треба було.

Як до полудня були всі повстанці насторожені і ждали несподіванок, що могли тим часом зайти, так тепер кожний з усмішкою на устах дивився, як безрадний «фріц» утікав, котрий куди міг, щоб спасти своє життя.

Двостороння перестрілка тривала до заходу сонця. Кілька зелених ракет — і німці стягнулися зі своїх становищ. Частина їх пішла на Кам'янку, де чекали на них авта. Там стали вони на збірку. З цього користується наш «Поет», спрямував мінометне дуло та посилає «на добраніч» 15 стрілен, які точно попадають у ворожу збірку й автомашини.

Це були останні стріли, що ними закінчили наші сотні цілоденний бій.
20 серпня 1944 року».

На Лопаті, за твердженням професора Лева Шанковського, гітлерівці втратили близько 400 своїх вояків убитими. Обширні відомости про цей бій зацікавлений читач знайде також у звіті І.Бутковського—«Гуцула», що під назвою «Німецький наступ на відділи УПА в Долинщині» опублікований у 19 томі «Літопису Української Повстанської Армії» /с. 54—58/. В інших місцевостях цього краю бойові дії тривали до 15 липня. Зазнавши нових невдач, гітлерівці відступили.

Звістки про успішні бої відділів УПА на горі Лопаті швидко облетіли карпатські села. Молодь ще завзятіше всіма засобами добувала зброю і благально переконувала командирів сотень і куренів прийняти її до українського повстанського війська. Не лише дорослі, а й діти шкільного віку захоплюючи переповідали одні другим перекази про легендарного командира

«Різуна», який став одним з найталановитіших воєначальників УПА, гордістю і славою нашої нації.

Мирослав Кушнір

Із поезій буремних літ

[Україна повстала]

То не сонце над бором знялося,
То не пісня ніжна солов'я
і не пошум духмяний колосся —
це повстала Вкраїна моя.

Лише спів і прапори лопочуть,
сонце золото сипле на нас.
Сонце золотом всипати хоче
першу маніфестацію мас.

На трибуні троянди зацвіли
і багато веселих голів,
кучерявих й від старості білих,
а обличчя рум'яні, мов кров.

Хтось промову значучо говорить
«Хай живе» — задріжали доми.
Від сьогодні ніхто нас не зборе,
від сьогодні вже вольні ми.

«Слава! Слава!» — зривається знову,
і колони видзвонюють такт.

Топчуть ноги опалі окупи —
цеж бо волі розбодрений такт.

29.VII.1941.

Примітка.— Поезія відображає всенародній підйом у зв'язку з відновленням
Української Держави літом 1941 року.— Ред.

[Ярий похід]

На змуджених сонних руїнах,
на щастю пігмейського роду
і знову почула Вкраїна
колони у ярім поході.

Ми вийшли з підземних тунелів,
зо сховків, запліснїлих горем,
хоч буря зриває шинелі,
ми рвемось крізь бурі все вгору.

Коли шлях — пустир, і могили,
стежини зарослі тернами,
і трупи друзів, що носили
наш прапор туди перед нами.

Наш крок ударяє, як доля,
під супровід сліз і зітхання.
Ї думають карлики голі,
що ми заблукали навмання.

Лякається листя осики
сурем, що заграли до бою.
Ї в'яне мімоза від криків,
від згадки про трупи у полі.

Та ми ні на що не зважаєм,
задивлені в світло наказів.
Ми, йдучи до бою, співаєм,
клянемось не стати ні разу.

22.X.1941.

Петро Кіндратович, Гордій Силенко

ПРОВІСНИК МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

1. Життя і чин Юрія Липи

Юрій Липа — визначний український письменник — поет, прозаїк, перекладач; публіцист, історіософ, ідеолог новітнього українства, за фахом — лікар; політичний і громадський діяч, учасник національно—визвольної боротьби українського народу. Успадкувавши від свого батька козацький волелюбний дух й ідеї самостійництва України, виступав як організатор молодшої генерації діячів—політиків, згуртовував молодь, створював непівлегальні і нелегальні організації та інститути в Познані й Варшаві за часів панування Польщі і потім в часи німецької окупації.

Юрій Липа — учасник національно—визвольної революції починаючи від 1917 року і кінчаючи безпосередньою участю у повстанському русі в Галичині, і зокрема, на Яворівщині у 1943—1944 рр. І загинув він як лікар Української Повстанської Армії.

Народився Юрій Липа 5 травня 1900 р. в м. Одесі в родині українського письменника, громадсько—політичного та державного діяча, засновника першої в Україні таємної самостійної політичної організації «Братства Тарасівців» /1891 р./, одного з керівників Української Партії Самостійників—Соціалістів, міністра уряду Української Народньої Республіки — Івана Липи.

Вся творчість Юрія Липи спрямована на утвердження новітньої всеукраїнської національно—політичної думки, на подолання у свідомості почуття «малорійства», комплексу національної меншовартости, на згуртування українців до боротьби за побудову Великої Самостійної Української Соборної Держави.

Сутність особистого національного й політичного «Я» Юрія Липи визначає вся його творчість, патріотична, громадська та політична діяльність,

починаючи від його вступу 1917 р. добровольцем—козаком до куреня морської піхоти Збройних Сил УНР.

Осінню 1920 року Юрій Липа з батьком — членом уряду УНР перед лицем московсько—більшовицької навали змушений покинути Наддніпрянську Україну і переїхав у Галичину, що попала під польську окупацію. Їх життя складалось так, що в 1920—1922 роках вони періодами перебували у містах Станиславові (тепер — Івано—Франківськ), Тарнові, Львові та Винниках біля Львова. З осені 1922 року Юрій Липа став навчатися у Познанському університеті, на медичному факультеті, який закінчив у 1929 р. В познанському періоді громадську діяльність Юрія Липи характеризує нелегальна політично— організаційна робота серед українських студентів (в тому числі й старшин УСС, УГА і Армії УНР), спрямовна на підготовку політичних кадрів — кандидатів на державних діячів та військових офіцерів (створення об'єднання «Чорноморе»).

Від осені 1929 р. Юрій Липа — асистент у Варшавському університеті. У Варшаві він далі навчався і закінчив трирічну Вищу Школу Політичних Наук і дворічну Військову Медичну Школу — навчальний заклад підхорунжих санітарної служби. Після політичного інциденту в Лондоні, коли молодий учений Липа, стипендіат, скерований для поглиблення своїх знань у Лондонський університет, різко публічно виступив проти шовіністичної польської політики в українському питанні, польська влада змусила його повернутися до Варшави. Прийшлося йому залишити і Варшавський університет та розпочати лікарську практику.

На варшавський період життя Юрія Липи (осінь 1929 — літо 1943 р.) припадає найплідніша доба його творчості, як поета, прозаїка, і — головне — публіциста, політолога, а також — час активної політичної і громадської діяльності. В цьому періоді появляються збірки його поезій «Суворість» (1931), «Вірую» (1938)*, роман «Козаки в Московії» (1931), три томи оповідань «Нотатник» (1936—1937), збірник начерків «Бій за українську літературу» (1935).

Прагнучи ефективніше довести до українського суспільства ідею новітнього українства, усвідомлення величі української нації, її історії та віру в її відродження і особливу роль у світі — Юрій Липа у другій половині 30—х років переносить центр ваги своєї творчості з патріотичної поезії на політичну

* Публікувати поезії Ю.Липа почав від 1919 року, перший збірник поезій «Світлість» вийшов у 1925р.

публіцистику. В той час появилися його політологічні праці «Українська раса» та «Українська доба» (обидві — 1936), «Призначення України» (1938), а згодом — «Чорноморська доктрина» (1940) та «Розподіл Росії» (1941). В цих своїх головних працях Юрій Липа обґрунтував право України на власну державність в зоні чорноморського простору, розробив концепцію внутрішньої і зовнішньої політики нової Української Держави, і намітив перспективи формування геополітичного становища України на століття вперед. Книги «Призначення України», «Чорноморська доктрина» і «Розподіл Росії» утворили «Трилогію української національно—політичної думки» і принесли авторові широке визнання, як видатному українському історіософу та політологу, провісникові великого майбутнього України.

Варшавський період життя Юрія Липи знаменний також активною його участю у житті студентської громади, діяльністю у гроні «Чорноморе», заснуванням — разом з поетом Євгеном Маланюком — націоналістичної літературної групи «Танк». Підчас перебування у Варшаві організував — переважно з участю молодих учених—політиків нелегальні науково—дослідні та видавничі установи з питань минулого, тогочасного і майбутнього буття українства. З цього періоду відомо про ділові контакти Ю.Липи з представниками українського повстанського руху з Полісся, Волині, Галичини. Як громадсько—політичний діяч він виїжджав до Лондону, Парижу, Відня, Берліну, перебував серед українців Зеленого Клину.

Під час варшавського періоду все густіше снувалося павутиння ворожої агентури довкола доктора Липи. До нього підступали агенти німецькі, російські, польські. Але Липі вдавалося зводити їх підступні дії нанівець.

Проживаючи в Варшаві Юрій Липа, перебуваючи в контактах з повстанським рухом на рідних землях, прийшов до висновку про переїзд в Україну, і схилив до того й інших українських діячів.

На початку літа 1943 р. Юрій Липа отримав від польської Армії Крайової ультиматум про негайне залишення Варшави. Цей ультиматум лише прискорив виїзд Липи з родиною з Варшави.

Та він подався не на Захід заради самозбереження, а на Схід з метою служіння Батьківщині на рідній землі у надзвичайно тривожний для неї час.

Юрій Липа переїхав у м. Яворів на Львівщині. Тут, у Яворові, в часі німецької окупації й почався новий, на жаль, останній період його життя й діяльності.

В Яворові Юрій Липа офіційно працював як лікар, лікував, як правило безплатно. Лікував дуже добре.

Поява Юрія Липи в Яворові стимулювала підняття національної, державницької свідомості на Яворівщині й у прилеглому регіоні. Тут Липа проводить масову просвітницьку роботу серед населення. Він таємно від німецьких властей веде постійно діючі курси з підготовки медичних кадрів — медсестер та санітарів — для УПА за програмою «Надання невідкладної медичної допомоги пораненим і хворим», сам лікує повстанців у селах і лісах Яворівщини та сусідніх повітів.

Коли вже було чути фронтову канонаду на теренах Галичини, в липні 1944 р. Юрій Липа відмовляється знову від виїзду на Захід, хоча для цього йому був поданий транспорт та запропоновані на дорогу гроші. А треба знати, що ворожа агентура тримала Юрія Липу в полі зору і в яворівський період його життя. Тоді яворівським патріотам прийшлося охороняти хату родини Липів від можливого нападу ворожих агентів.

На всі аргументи про виїмковість його таланту і про потребу рятуватися на Заході Юрій Липа відповідав: «Мій обов'язок бути з повстанцями», «народ свій у біді залишити не можу», «тут вороги і там неприятели. Одні і другі вимагатимуть упідлитись. Краще вмерти на своїй землі гідно в боротьбі», «...я в першу чергу тільки українець, я той, ким був мій батько... я є «Тарасівець», Шевченко мій ідеолог, а «Кобзар» моя ідеологія. Я був, є і буду людиною чину і сьогодні я йду з тими, що діють, і з ними залишусь...» — такі слова Юрія Липи наводить український вчений Богдан Стебельський.

На початку липня 1944 р. Юрій Липа з родиною (дружиною і двома маленькими донечками) переїздить до с.Бунова за 12 км від Яворова, щоби бути ближче до повстанських відділів, а на початку серпня перебирається на присілок Бунова — Іваники, де дислокувалася сотня Петренка з відділом Українського Червоного Хреста та регіональним повстанським шпиталем. Липа опікується цими підрозділами, лікує і оперує хворих і поранених. Доктор Липа — в гущі повстанців. Очевидці засвідчують, що він був «у своїй стихії».

Була середина серпня 1944 р. Зваживши на донесення повстанської розвідки про наближення із східного напрямку першої після переходу фронту більшовицької каральної акції, що прокотилась кривавим вогневим валом по Яворівщині та сусідніх повітах і була проведена добре озброєними відділами головорізів з малиновими погонами — «сабурівцями», сотня Петренка з тактичних міркувань перемістилась з Іваників у Яворівські ліси. Доктор Липа

відмовився перемінити місце свого перебування в надії, що в простому одязі поміж селянами якось перебуде цю навалу. І ця фатальна помилка Липи коштувала йому життя, а Україні — видатного Патріота, Борця, Мислителя.

19 серпня 1944 р. опівдні доктора Липу з садиби, де він перебував з родиною, підступно забрали офіцери з тієї ж «червоної мітли» ніби для надання комусь лікарської допомоги. Один із них стурбований дружині Липи навіть сказав: «Даю вам честне слово совєтскаво офіцера, што ваш муж через 2—3 часа будет дома». Але докторові Липі в сусідньому селі Шутові енкаведистські кати вчинили допит з нелюдськими, жорстокими тортурами, а досвіта наступного дня, 20 серпня, Юрія Липу було замордовано. Без суду і слідства знищена людина гуманної професії, яка не брала до рук зброї, знищена наспіх на протязі однієї неповної доби.

Понівечене тіло енкаведисти, почуваячись безкарними, ябияк присипали будівельним сміттям на сусідній садибі. Дружині вже покійного Юрія Липи вони сказали, що не відають, де її чоловік, хоч у той час його мертве тіло було ще в їхніх руках і лежало в льоху, де проводився допит його. В ніч з 20 на 21 серпня карателі пішли геть. Тіло жертви без труднощів було віднайдено вранці 21 серпня, а 23 серпня напівлегально поховано на цвинтарі с.Бунова. Березового хреста на свіжій могилі «визволителі» знищили. Родина Юрія Липи мусіла ховатись і виживати між добрими людьми під чужими прізвищами.

5—6 травня 1990 р. українська громадськість вперше відкрито вшановувала пам'ять батька і сина Липів з приводу роковин їх народження — 125 та 90—ліття, у Винниках, Львові, Яворові та Бунові. Це викликало злобу у комуністичної влади. В газеті «Вільна Україна» — органі Львівського обкому КПУ, облради депутатів трудящих та її виконкому, за 4 серпня 1990 р. появилася стаття за підписом мешканця м. Краківця Яворівського району, ветерана—чекіста якогось Чертиковцева, в якій з перекрученням фактів, брутально паплюжить ім'я Юрія Липи, де йому приписується участь в терористичних акціях проти «своїх же земляків—українців, невинних людей...» На свій запит до Львівської обласної прокуратури відносно обставин смерті батька і зловних інсинуацій чекістського писаки донька Юрія Липи п. Марта Гуменецька в 1990 році одержала відповідь, в якій стверджується, що інформаційні органи МВД не володіють будь—якою інформацією ні про смерть Юрія Липи, ні про дані, наведені Чертиковцевим... Підтвердження інсинуацій чекістського наклепника в принципі не могло бути, бо доктор

Юрій Липа не становив загрози для людей, навпаки, він їх лікував і рятував. А відповідь про відсутність відомостей про смерть Юрія Липи цинічна і брехлива, бо в архіві УНКВД Львівської області знаходився інший документ. Цитуємо:

«Начальнику УНКВД Львовської області комісару міліції 2-го ранга тов. Грушко. Спецдонесення об убійстві погранічниками доктора с.Іваніки Ю.Ліпи. 22 августа в Буновском лесу погранічним отрядом задержан відний діятель організації Українських Націоналістів доктор Липа Юрій. На путі следовання в погранічну комендантуру с.Шутово доктор Липа питався совершити побег, во время которого бил убит... Начальник Краковецкого РО НКВД лейтенант міліції Камардін. 25/8—1944 г. №29».

І знову брехня. Липа був взятий не пограничниками, а червонопогонниками із «червоної мітли», і не в Бупівському лісі — такого лісу немає — а зі садиби С.Іваніки, де він перебував з родиною; і не тікав він і при втечі, якої не було, його не забили, а доправили його до С.Шутова і катували на протязі 18 годин...

Донесення це — суцільна фальсифікація, зразок почерку тих, хто винен у злочинних комуністсько-московських режимів проти людства. За масові злочини комуністичної системи мусять відбутися над КПСС/КПУ і НКВД—КГБ суд Міжнародного трибуналу, другий «Нюрнберг»!

2. Геополітичні концепції Юрія Липи і сучасність

Чому ми сьогодні звертаємось до насвітлення постаті Юрія Липи? Не тільки тому, що цього річного серпня виповняється 54—а річниця його трагічної загибелі, і не лише тому, що цього року минає 50 літ від виходу в світ першої книги трилогії Юрія Липи «Призначення України». До цього нас спонукує усвідомлення його ролі й значення, як видатного провісника майбутнього України на грані двох світів. Адже візія історичних процесів та геополітичних змін, яку накреслив у своїх творах Юрій Липа, в наш час набирає рис реальності. У праці «Призначення України» автор показав велич історії України, висвітлив риси характеру Нації і геополітичні чинники, які зумовлюють її велике майбутнє в причорноморському просторі, на сході Європи і в світі. Юрій Липа був переконаний, що Українська Держава майбутнього не може «мати іншої будуччини, як великої економічної одиниці з великими політичними крайобріями». Сьогодні, з постановом новітньої

Української Держави (незважаючи на внутрішню політичну і економічну кризу, в яку її завела владна олігархія), вона силою факту займає ключеве положення на європейському континенті; від існування незалежної України залежить безпека і мир в цьому геополітичному просторі, а значить, і в світі. Тепер цей факт загально визнаний державами світу. Книга «Призначення України» допомагає нашому читачеві зрозуміти «одність історії і будуччини» Нації, багатьом — позбавитись комплексу «малоросійської» меншовартості, усвідомивши велич невинної ходи Нації в майбутнє.

У праці «Чорноморська доктрина» Юрій Липа трактує тему політики України, як великої держави Причорномор'я. Майбутнє України він бачив у союзі чорноморських держав, об'єднаних спільними політичними та економічними інтересами. Юрій Липа стверджував, що геополітична вісь Південь—Північ є віссю українських земель, а оборону цієї осі вважав найважливішим завданням України в історії.

Ще у першій книзі своєї трилогії — «Призначення України» — Юрій Липа писав: «Та вісь зостається й надалі. Її справжнє утвердження при свідомій будові українського Роду, при уставленні Хати — є дуже важливе. Без опертя на півночі, без виходу на південь нема можливостей розбудови цієї Хати. Геополітично беручи, для української державности потрібні є принаймні Чорне море і верхів'я Дніпра — в усякому разі, завжди південно—північна вісь».

Сьогоднішнє геостратегічне положення України, звичайно, інакше ніж п'ятдесят років тому чи в далылому минулому. Його докорінно змінило постання нової Української Держави 90—х років і розвал Сов'єтського Союзу, виникнення самостійних держав у Балтії та кавказькому регіоні, втрата Москвою гегемоністичних впливів у ряді держав центральної та південно—західної Європи, в тому й тих, що сусідують з Україною. В таких умовах потрібне нове прочитання висунутої Липою Чорноморської доктрини, хоч принципіальні її положення і сьогодні не втрачають своєї актуальності.

Україна займає центральне місце в причорноморському просторі, звідки й випливає неординарна роль новітньої Української Держави і життєва необхідність збереження українського впливу в цьому регіоні. Тут проходять важливі морські шляхи, а український Крим є ключем до Чорного моря і важливим форпостом захисту південного кордону Держави. Тому в наш час, з відновленням незалежності, Україна стала, як вище зазначалось, перед випрацюванням і реалізацією своєї нової державної Чорноморської доктрини,

яка враховувала б вимоги сьогодення і перспективи майбутнього. Однією з проблем, які зачіпають суверенітет України на Кримському півострові є присутність і невиведення з Криму російського «Чорноморського флоту». З воєнно—стратегічного погляду велике значення мають зміцнення і розбудова ВМС України. Незмірно зросло геостратегічне значення Чорного моря, як простору пролягання водних магістралей транспортування в Європу азербайджанської нафти. Незважаючи, а навіть, саме з уваги на існування різних конкуруючих між собою варіантів цих транспортних магістралей, для України життєво важливим є введення в дію морської магістралі з прийомом нафти в Одесі, і у зв'язку з цим, прискорення затягнутої побудови Одеського нафтового терміналу. Важливим є налагоджування співробітництва держав Причорномор'я. В цьому відношенні певну позитивну роль мала б зіграти відносно недавно утворена група співпраці ГУАМ (Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова), та це покаже майбутнє.

Концепції геополітичної осі «Південь—Північ» у міждержавному вимірі в наш час співзвучна ідея Балто—Чорноморської співдружності держав, розміщених на цьому напрямі. Співдружність мала б становити протидію гегемоністським експансії і тискові Москви, але досі не стала міждержавним блоком чи об'єднанням; мають місце лише взаємні консультації, двостороннє економічне і культурне співробітництво. Певні проблеми у становленні такої співдружності породжує лукашенківська Білорусь, що знаходиться під впливом Росії і створює своєрідний вилом у ланцюгу держав гіпотетичної Балто—Чорноморської осі.

Отже, для України проведення активної політики на південному, чорноморському напрямі та утвердження своїх позицій в регіоні Чорного моря становить життєву необхідність у теперішньому і майбутньому. При цьому життєво важливим для нашої держави є міжнародна співпраця по осі «Схід—Захід» з перспективою інтеграції у євроатлантичні структури. А у всякому разі, завжди найвищим пріоритетом залишається орієнтація на власні сили.

У третій книзі своєї трилогії — монографії «Розподіл Росії» Юрій Липа аналізує комплекс проблем народів і країн, розміщених на території російської імперії. Автор у цій праці підкреслює необхідність поділу імперської Росії на самостійні держави цих народів і стверджує, що такий розподіл Росії є передумовою остаточного визволення і розвитку України, як самостійної Держави. Історія підтвердила це передбачення Юрія Липи: постання самостійної України стало вирішальним чинником розвалу советоросійської

імперії СРСР, на руїнах її виник ряд національних держав. Відцентрові тенденції в теперішній, вже позбавленій низки загарбаних нею країн російській міні—імперії продовжують явно чи скрито зростати. Йде розподіл Росії, про який п'ятдесят років тому писав Юрій Липа, провісник майбутнього України.

Сім літ державного життя прожила Україна від проголошення незалежності 1991 року. Час достатній, щоб зробити її міцною державою Української Нації, державою добробуту і процвітання. Проте, стараннями недолугого посткомуністичного, номенклатурного керівництва, чужого, а то й ворожого українській національній державницькій ідеї, цього не сталося. Запевнити міць і добробут, сповнити велике призначення України покликані національно—державницькі сили і їх прапоросці — українські націоналісти—революціонери.

ПРОВІДНИЦТВО

Подаємо витяг з розділу «Провідництво» матеріалу «Вишкіл і виховання в ОУН» (1939 рік). Не зважаючи на те, що від видання цього матеріалу минуло майже шістдесят років, він не втратив своєї актуальності й пізнавальної вартості, і читач найде в ньому багато цінного і повчального.

Особливості стилю і мови збережені.— Редакція.

НАЦІОНАЛІСТИ мусять зрозуміти світ і життя глибше й краще, ніж їх оточення, хотіти більше і упертіше ніж воно, працювати подвійно: за себе й за тих, що не працюють або працюють зле.

ЕТИЧНА МАКСИМА НАЦІОНАЛІЗМУ звучить тому: ПРАВА ТРЕБА ЗДОБУВАТИ ПРАЦЕЮ. ОБОВ'ЯЗОК ІДЕ ПЕРЕД ПРАВОМ, ПРАЦЯ Є ОСНОВОЮ ПРАВА. Хто працює найбільше і найліпше — ВЕДЕ. Хто не веде — ПОВИНУЄТЬСЯ.

ВСІ ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА—НАЦІОНАЛІСТА Є ЙОГО ВЛАСНИМИ ПОСТАНОВАМИ; ВСІ РІШЕННЯ Є ЙОГО ВЛАСНИМИ РІШЕННЯМИ.

БІЛЬШІ ПРАВА ПРОВІДНИКА НЕ Є ПРИВІЛЕЄМ, АЛЕ НОВИМ ОБОВ'ЯЗКОМ — БІЛЬШОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ.

Головні завдання КОЖНОГО члена—націоналіста є:

БУТИ ЧЛЕНОМ ПРАЦЮЮЧИМ, ПРАЦЮВАТИ З НАЙБІЛЬШИМ УСПІХОМ, ХОТІТИ Й МАТИ ВІДВАГУ ПІДНЯТИ НАЙВАЖЧИЙ ОБОВ'ЯЗОК — СТАТИ ПРОВІДНИКОМ.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОВІДНИКА.

а) ПРОВІДНИК ЗНАЄ:

1) МЕЖІ, СИЛУ Й НАСЛІДКИ СВОЙОГО ПРАВА, яке простягається на всіх членів дорученої йому організації ОДНАКОВО, дає йому в її рамках силу останнього й невідкладного рішення, зобов'язує його тим до НАЙБІЛЬШОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ й спричинює НАЙВИЩИЙ ВИМІР КАРИ супроти нього самого у випадку ЗЛОВЖИТТЯ права провідника, як рівнож недбайливого чи цілковитого ЗАНЕДБУВАННЯ його примінювання.

2) Устрій та правильники як ОУН взагалі, так і її поодиноких органів, а головні місцевих груп, до подробиць, як також і цілу програму та фактично

працю ОУН у своїх напрямках, проголошено в ОФІЦІЙНИХ ПРЕСОВИХ ОРГАНАХ, обіжниках, окремих планах, рефератах, виданнях, брошурах.

3) Становище ОУН в політично—громадській діяльності української нації у спосіб, в який воно витворюється та підлягає у біжучому процесі діяльності організації, як також рішачі моменти й причини успіхів чи невдач ОУН, на фронті внутрішньої й зовнішньої її праці.

4) Становище ОУН, витворене наслідками її радикальної політики супроти ворожих сил, а головню національних ворогів, що вживають різних способів для знищення українського націоналістичного руху взагалі.

5) Прикмети й недостатки власного характеру, освіти, організаційного хисту, провідницького такту, загальної поведінки з людьми.

6) Особистий склад членства своєї організації (групи) з боку, рис, званих під 5).

7) Причини й умови (внутрішні й зовнішні), що зупиняють або цілком унеможливають ступневий розвиток його організації по лінії назначених завдань.

8) Засоби й способи поборювання тих причин і умов, як зовнішніх (ідеологічних й політично ворожих собі українських організацій та чужонаціональних), так і внутрішніх (злобний спротив власних членів з причин подразненого честолюбства, чи то прямий підкоп ворожих організацій за допомогою власних членів — під саме ядро націоналістичних організацій).

9) Загальний образ своєї організації з огляду на її духовий і моральний стан, культурно—освітній ступінь, організаційну карність, межу працездатности та вислід виконаної праці.

6. ПРОВІДНИК ПАМ`ЯТАЄ, ЩО:

1) Він стоїть завжди на виднім місці, цілий під вогнем допитливо—обсервуючих кожний рух його очей як з боку своїх членів, так і сторонніх людей, співчуваючих націоналістам чи до них вороже настроєних,

2) Його найменший недогляд, незначна недбайливість з правила не оминають уваги членів та підкопують в їх очах його повагу провідника у прямій пропорції до його вини,

3) На провідника дивляться члени очима його прав, а тому судять виконувані ним обов`язки і правила суворіше, ніж це виправдує дійсний стан речей,

4) Провідник, який втратив довір'я своїх членів, хоч би з незначної тільки причини не відзискує ніколи назад ступня своєї попередньої поваги, хоч би він подвоїв енергію та виконність своєї праці,

5) Його повага в очах членів ще більш, ніж попередніми причинами, загрожена нерішучістю й надто вибачливою поведінкою супроти членів, бо це тільки послаблює його особистий вплив і значіння в організації, але й систематично деморалізує членство, привчає його до легковажності, брехні і омани,

6) Провідник в засаді не борониться, а тому не сміє допустити до стану своєї оборони чи підсудности, і власну можливість наступ та обвинувачення з боку членів відсуває відповідним виконанням своїх провідницьких завдань.

в. ПРОВІДНИК ПОСТУПАЄ У ТОЙ СПОСІБ, ЩО:

1) Він нічого не доручає і сам не виконує, поки не зважив наперед змістової виправданости наміреного та умов його здійснимости, якщо така залежить головню від членів його організації,

2) Він ставиться до всього критично, а в першу чергу до себе самого, перевіряючи докладно кожне своє слово, кожний крок, вчинок, поступок,

3) Своєю діяльністю виявляє в кожному випадку здорову самостійність і хоч послуговується методично набутим досвідом, то ніколи не примінює впертої шаблановости, але завжди насичує діяльність почином, знанням безпосередніх подій життя та суверенним відношенням до них,

4) Не надуживає свого авторитету провідника, роблячи його критерієм справедливости, послушности своїх наказів чи поглядів, отже, не відкликується з нагоди тих чи інших членству ставлених завдань на свій авторитет, але пересвідчує членство наглядною виправданістю і влучністю своїх думок, планів, чинів, наказів,

5) Не видає похопливого, непередуманого осуду про своїх членів у випадках занедбання з їх боку обов'язків чи невмілого їх проведення, але родить справедливість дотичного свого засуду, після докладного висвітлення всіх умов, зв'язаних з діяльністю члена (-ів)—виновника (-ів).

6) Пам'ятаючи на всі попередні вимови, не зволікає зо своїми рішеннями, але намагається виступати з ними своєчасно, умотивовано й категорично.

7) Він завжди перший виконує без найменшого закиду свої обов'язки, і тим, з одного боку, непохитно утверджує в очах членства свою здатність на провідника, а тим самим авторитет провідника та, з другого боку, тим більше й

успішніше з обов'язує своїх членів до невідкличного й найкращого виконання доручених їм завдань.

г. **ПРОВІДНИК ПРАГНЕ:**

- 1) Втримати в своїх руках провід найдовше,
- 2) Виправдати своєю творчою працею свої права найліпше,
- 3) Пам'ятати постійно на себе з тою самотньою метою, щоб других повести до найкращого,
- 4) Пам'ятати з однаковою увагою на кожного члена, щоби бути справедливим,
- 5) Бути першим виконавцем завдань організації, щоб прикладом **ВИХОВАТИ,**
- 6) Бути **ПРЯМИМ ПРИЯТЕЛЕМ СВОЇХ ЧЛЕНІВ**, щоб разом з ними творити громаду духового зв'язку,
- 7) **НЕ ДАРУВАТИ** безкарно нікому провиненого проступу, щоб мати в своїх членах суворих суддів, які йому теж вини не дарують,
- 8) Затримати в ідеї і чині **ПОЧУТТЯ ВЛАСНОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ**, щоб не бути невідольником,
- 9) Боротися за предмет своєї волі завжди одверто, щоб зробити **СВОЄ ЖИТТЯ ГЕРОЇЧНИМ**,
- 10) Одуховити свою працю в Організації творчим поривом людини, що хоче рости все вище.

Архівний пошук провів
і до опублікування підготував
Володимир Мороз

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Історичний календар

СЕРПЕНЬ

- 1.1911. Народився Омелян Грабець—"Батько", Вовк у с.Нове Село Любачівського повіту, член ОУН, політв'язень польських концтабору Береза Картузька (1935-1936) і тюрми (1939), учасник Похідної групи (1941), провідник ОУН областей Рівненщини (1941-1942), Кам'янець—Подільщини (1942-1943), Генеральної округи ОУН на Осередньо-східних українських землях (1943-1944) і командир ВО УПА "Південь" на ОСУЗ. Загинув у бою із підрозділом НКВД 10 червня 1944 р. на Вінничині.
- 17—31.1937. Луцький процес 42 студентів, звинувачених у приналежності до ОУН. Засуджено 37 осіб загалом на 131 рік в'язниці.
- 5.1942. Магістр Дмитро Яців, повітовий провідник ОУН Стрийщини, учасник відновлення Української Держави 30 червня 1941 року, державний секретар міністра народного господарства в Українському Державному Правлінні — після арешту гестапо 15 вересня 1941 р. закатований у концтаборі Авшвіц (Освенцім).
- 8.1913. Народився Григорій Мацейко—"Гонта", виконавець винесеного ОУН смертного вироку на польського міністра внутрішніх справ Б.П'єрацького — відповідального за жорстокі масові репресії щодо українського населення.
- 9.1941. Гестапо арештувало Степана Ленкавського, в ході розпочатих німцями репресій проти ОУН після проголошення Акту 30 червня 1941 року.

- 10-15.1941. З ініціативи Провідника ОУН Степана Бандери організовано і проведено спеціальний курс для підготовки військовиків із лав ОУН ЗУЗ на інструкторів військового вишколу членства Організації. Після цього налагоджено систематичний вишкіл військових інструкторів на ЗУЗ.
- 14.1941. ОУН Бандери окремим Меморандумом відкидає вимоги німецького уряду щодо ліквідації Українського Державного Правління, утвореного на підставі Акту 30 червня 1941 року.
- 17.1883. Народився Дмитро Донцов, ідеолог і публіцист, що вклав вагомий внесок у формування світоглядних основ націоналістичного руху 20-х та 30-х років ХХ ст. на Західній Україні та в еміграції.
- 19.1931. Народився Зиновій Тершаковець—«Фелір», "Чигирин", провідний діяч ОУН, магістр юриспунденції, політв'язень польської тюрми (1939), учасник Похідних груп 1941 року, обласний провідник ОУН Дрогобиччини (1944-1945), заступник Провідника ОУН Карпатського (1945-1946) і Провідник ОУН Львівського країв (1946-1948). Загинув 4 листопада 1948 р.
- 20.1944. Др. Юрій Липа, видатний поет, політолог і публіцист, (монографії "Призначення України", «Чорноморська доктрина", "Розподіл — Росії"), лікар УПА — по—звірячому закатований НКВД на Яворівщині (Львівська область).
- 21-25.1943. Третій Надзвичайний Великий Збір ОУН, який вийшов на всеукраїнську арену з новою програмою розв'язання всіх політичних і соціальних проблем в інтересах українського народу та намітив стратегію двофронтової антиімперіалістичної боротьби в опорі на власні сили. Головою Бюро Проводу ОУН обрано Романа Шухевича, іншими членами Бюро — Дмитра Маївського і Ростислава Волошиня.

- 22.1944. Ростислав Волошин — "Павленко", політв'язень польської, большевицької та німецької тюрем, Крайовий провідник ОУН на Північно—Західних українських землях (ПЗУЗ), співорганізатор УПА, голова III Надзвичайного Великого Збору ОУН, Конференції поневолених народів Сходу Європи і Азії (листопад 1943), Великого Збору УГВР, генеральний секретар внутрішніх справ УГВР — загинув біля с.Гаї Нижні Дрогобицького району.
- 22.1944. Загинув Дмитро Климпуш—«Лопата», Головний командант "Карпатської —Січі", Провідник ОУН на Закарпатті.
- 28-31.1948. Друга (надзвичайна) Конференція Закордонних частин ОУН у м.Міттенвальді (Німеччина) утврджує консолідацію членства на базі єдиної ідеології та програми ОУН.
- VIII-X.1930. Друга масова саботажна акція УВО—ОУН (перша відбулась у 1922 році) в Західній Україні, як протест проти польської політики колонізації українських земель, пауперизації і тероризування українського селянства польськими колоністами і поміщиками. Зайдам завдано великих матеріальних і моральних втрат. Акція зустрілась із зрозумінням загалу українського громадянства та зарубіжної преси. Припинена Командуванням УВО в жовтні.
- VIII.1943. Провід ОУН видав наказ для Крайового Проводу ПЗУЗ переформувати свій Крайовий військовий штаб (КВШ) на Військовий Штаб Головного Командування УПА. Перше перетворення ВШ системи ОУН у ВШ Командування УПА.
- VIII 1949. Нарада ОУН на Українських землях опрацювала проект уточнень і доповнень до Програмових постанов III Надзвичайного Великого Збору ОУН (затверджений Конференцією ОУН в Україні в червні 1950р.).